

UCHWAŁA XLIV/267/10
RADY GMINY
SOSNOWICA
z dnia 12 lipca 2010 r.

w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Górki

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 18 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 5 ust. 1 pkt 20 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427 z późn. zm.), §10 ust. 2 pkt 2 litery b Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i Rozwój Wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 38, poz. 220 z późn. zm.), - RADA GMINY uchwala co następuje:

§ 1

Zatwierdza się Plan Odnowy Miejscowości Górki stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchyła się uchwałę XLII/259/10 Rady Gminy Sosnowica z dnia 11 czerwca 2010 r. w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Górki.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sosnowica

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

Przewodnicząca Rady Gminy
Bronisława Grzywaczewska

Załącznik

do Uchwały XLII/267/10

RADY GMINY

SOSNOWICA

z dnia 12 czerwca 2010 r.

Plan Odnowy Miejscowości

GÓRKI

gm. Sosnowica

Spis treści

I. WSTĘP	2
II. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI	3
II.1. Położenie miejscowości, przynależność administracyjna, powierzchnia, liczba ludności .	3
II.2. Historia miejscowości ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń mających wpływ na powstanie układu przestrzennego	6
II.3. Określenie przestrzenne struktury miejscowości.....	8
II.4. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych	10
III. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI.....	11
III.1. Zasoby przyrodnicze	11
III.2. Dziedzictwo kulturowe.....	12
III.3. Obiekty i tereny.....	13
III.4. Infrastruktura społeczna.....	14
III.4.1. Edukacja.....	14
III.4.2. Sport	15
III.4.3. Ochrona zdrowia	15
III.4.4. Kultura	15
III.5. Infrastruktura techniczna	15
III.5.1. Dostarczanie ciepła	15
III.5.2. Dostarczanie wody	15
III.5.3. Odprowadzanie ścieków	16
III.5.4. Gospodarka odpadami	16
III.5.5. Gazyfikacja	16
III.5.6. Elektroenergetyka	16
III.5.7. Telekomunikacja	16
III.5.8. Sieć dróg i transport	17
III.6. Gospodarka i rolnictwo.....	17
III.7. Kapitał społeczny i ludzki.....	19
III.8. Możliwości finansowe gminy - inwestycje w miejscowości w ostatnich 5 latach.....	18
IV. ANALIZA SWOT.....	19
IV. 1. Analiza SWOT	19
IV.2. Mocne strony - wnioski.....	20
IV.3. Słabe strony - wnioski	20
IV.4. Szanse- wnioski.....	21
IV.5. Zagrożenia - wnioski.....	21
V. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJACYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ W OKRESIE CO NAJMNIEJ 7 LAT OD DNIA PRZYJĘCIA PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI.....	23
VI. ZESTAWIENIE TABEL I RYSUNKÓW	264

I. WSTĘP

Opracowanie i przyjęcie Planu Odnowy Miejscowości Górki ma na celu ubieganie się o środki finansowe w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 - działanie: Odnowa i Rozwój Wsi. Plan Odnowy Miejscowości jest kontynuacją dotychczasowych działań władz gminy Sosnowica, stanowiąc dowód strategicznego podejścia do zarządzania gminą. Plan Odnowy Miejscowości jako dokument strategiczny jest powiązany z innymi dokumentami strategicznymi gminy, dokumentami strategicznymi powiatu, województwa, kraju, a w szczególności ze Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa na lata 2007 – 2013.

Zawartość Planu Odnowy wynika przede wszystkim z treści rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013, w tym w szczególności z treści § 10 ust. 2 pkt. 1 tegoż rozporządzenia.

Szczegółowe analizy w ramach Planu Odnowy poprzedza wstęp.

W drugiej części znajduje się charakterystyka miejscowości służąca zdefiniowaniu podstawowych walorów miejscowości – położenia, podziału administracyjnego, liczby ludności, a także historycznych uwarunkowań miejscowości stanowiących tło do analizowanego układu przestrzennego. Trzecia część to inwentaryzacja zasobów służących miejscowości. Inwentaryzacja zasobów dotyczy tylko i wyłącznie miejscowości Górki i obejmuje całość zasobów miejscowości – przyrodę, kulturę, zabytki, infrastrukturę techniczną, kapitał społeczny, gospodarkę, ochronę środowiska, infrastrukturę społeczną, komunikację, transport oraz zasoby finansowe.

Czwarta część to analiza SWOT wraz ze szczegółowym opisem słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń dla miejscowości. Analiza SWOT wynika bezpośrednio z analizy zasobów.

Konsekwencją przeprowadzenia analizy SWOT jest opracowanie celów i działań dla miejscowości Górki na okres realizacji Planu Odnowy Miejscowości tj. do roku 2020.

Dane i materiały zawarte w Planie Odnowy Miejscowości Górki to w szczególności dane pochodzące z Urzędu Gminy Sosnowica, a także dane dotyczące preferencji mieszkańców miejscowości i Władz Gminy, w tym dane ujęte we wcześniejszych dokumentach strategicznych. Analiza SWOT oraz plan działań jest efektem prac władz gminy, sołectwa i zewnętrznych doradców.

II. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

II.1. Położenie miejscowości, przynależność administracyjna, powierzchnia, liczba ludności

Górki to wieś położona we wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie parczewskim, w gminie Sosnowica. Miejscowość jest zlokalizowana w strefie najwyższej atrakcyjności turystycznej wyznaczonej przez Plan Marketingu Turystyki w Województwie Lubelskim na lata 2007-2013.

Rys. 1. Gmina Sosnowica na tle powiatu parczewskiego

Źródło: www.gminy.pl

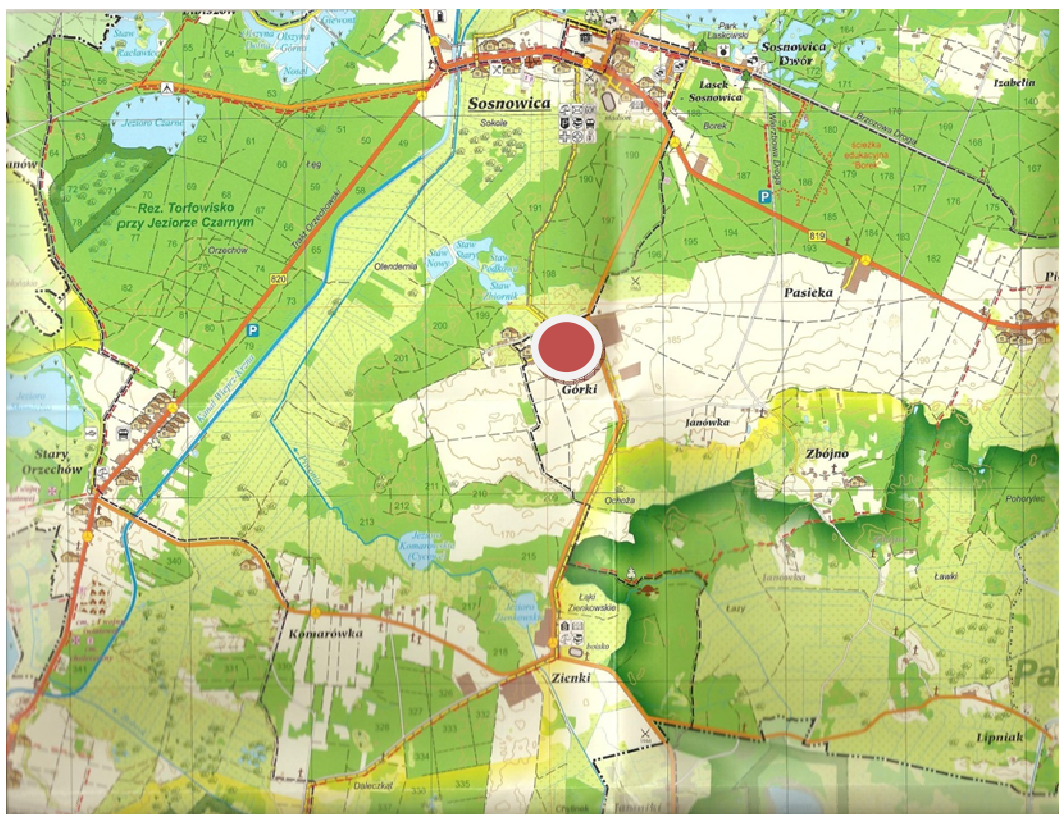
Gmina Sosnowica położona jest w południowej części powiatu parczewskiego, w województwie lubelskim, na terenie subregionów Pojezierza Łęczyńsko - Włodawskiego i Polesia Lubelskiego. Gmina jest usytuowana w granicach zlewni rzeki Piwonii Parczewskiej (dopływ Tyśmienicy) wraz z dopływami oraz Piwonii Górnej. Wzdłuż zachodniej i północno – zachodniej granicy gminy płynie ciek wodny Kanał Wieprz - Krzna. Opisywana jednostka samorządowa od północy graniczy z gminą Dębowa Kłoda, od zachodu z gminą Uścimów (powiat lubartowski), od południa z gminą Ludwin (powiat łączyński), od wschodu z gminą Urszulim, a od północnego - wschodu z gminą Stary Brus. Należy jeszcze uzupełnić, iż te dwie ostatnie gminy należą do powiatu włodawskiego. Powierzchnia gminy Sosnowica wynosi 172,35 km².

Usytuowanie gminy w stosunku do najważniejszych ośrodków administracyjnych przedstawia się następująco:

- 3 km od Sosnowicy (miejsowość gminna);
- 59 km od Lublina (miasto wojewódzkie);
- 31 km od Parczewa (miasto powiatowe);
- 65 km od Chełma;
- 39 km od Włodawy.

Sołectwo Górki jest jednym z 14 sołectw tworzących Gminę Sosnowica.

Rys. 2. Lokalizacja miejscowości Górki w Gminie Sosnowica

Źródło: Urząd Gminy Sosnowica

W miejscowości funkcjonuje sołectwo - Górki, którego liczba ludności na koniec 2008 r. wynosiła – 230 osób.

Tabela 1. Liczba mieszkańców miejscowości Górki

	<i>Stan na dzień 31 grudnia</i>				
	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>
Górki	228	230	233	231	230
Gmina Sosnowica	2834	2815	2799	2818	2790
Udział miejscowości w gminie	8,04%	8,17%	8,32%	8,18%	8,24%

Źródło: Urząd Gminy Sosnowica

Miejscowość Górki posiada średni potencjał ludnościowy w gminie Sosnowica stanowiąc ok. 8,24 % ogółu mieszkańców gminy. Liczba mieszkańców miejscowości w przeciwieństwie do terenu gminy nieznacznie zwiększyła się (tendencja odwrotna do obserwowanej na terenie gminy). Spowodowało to zwiększenie udziału mieszkańców miejscowości w ogóle mieszkańców gminy. Mimo pozytywnego trendu, w ostatnich 5 latach, od trzech lat liczba ludności w miejscowości uległa zmniejszeniu.

Tabela 2. Zagrożenia społeczne występujące na terenie miejscowości Górki na tle gminy Sosnowica stan na 31 grudnia 2009r

	<i>Ubóstwo</i>		<i>Bezrobocie</i>		<i>Bezradność</i>		<i>Alkoholizm</i>		<i>Narkomania</i>	
	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>
Górki	16	68	18	71	8	36	4	16	0	0
Gmina Sosnowica	149	571	105	392	55	246	15	45	0	0
Udział miejscowości w gminie	10,73%	11,91%	17,14%	18,11%	14,54%	14,63%	26,66%	35,55%	0%	0%

Źródło: Urząd Gminy Sosnowica

Zagrożenia społeczne stanowią istotny problem we wszystkich kategoriach występując na poziomie wyższym niż to ma miejsce na terenie gminy. Przy potencjale demograficznym na poziomie ponad 8% osoby w rodzinach dotkniętych alkoholizmem stanowią ponad 35 % takich osób zamieszkujących gminę Sosnowica. Bardzo dotkliwy jest problem bezrobocia – 71 osób w rodzinach styka się z tym problemem, co stanowi ponad 30 % mieszkańców miejscowości.

II.2. Historia miejscowości ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń mających wpływ na powstanie układu przestrzennego

Górki to stara wieś w gminie Sosnowica wzmiankowana po raz pierwszy w 1567 r. w składzie parafii rzymsko - katolickiej w Sawinie. Nie wspominają jej spisy podatkowe z 1564 roku, ale za to wymieniają źródła kościelne z 1567 roku parafii Sawin. Przez ponad 4 wieki wieś wchodziła w skład dóbr Sosnowskich. Górki można odnaleźć na mapach z końca XVIII wieku i z początku XIX wieku (Gorki lub Gurki). W 1827 r. w 42 domach wsi mieszkały 223 osoby. W 1890r. wieś liczyła 39 gospodarstw o powierzchni 974 mórg. Ta ilość gospodarstw nie uległa zmianie niemal do dziś. Wieś rozwijała się bardzo powoli. Według spisu powszechnego z 1921 roku w Górkach naliczono 39 domów i 217 mieszkańców. Ogromną większość mieszkańców stanowili prawosławni. Było ich 193 osoby, pozostali mieszkańcy wyznawali katolicyzm (20 osób). We wsi przed II wojną światową działał wiatrak należący do R. Hetmanika. W 1984r. w miejscowości funkcjonowało 36 gospodarstw – obecnie wieś liczy 46 gospodarstwa i 228 mieszkańców.

Dnia 19 VIII 1863 roku pod Górkami oddział powstańczy Krysińskiego stoczył przegraną potyczkę z Rosjanami. Czternastu poległych powstańców pochowano w Sosnowicy. Po powstaniu styczniowym ziemia dworska w tej wsi uległa uwłaszczeniu i powstało tu 39 gospodarstw rolnych na 974 morgach ziemi. Przed II wojną światową wieś była ośrodkiem nacjonalistycznego ruchu ukraińskiego. We wrześniu 1925 r. powstała tu – jako czwarta w pow. włodawskim – filia Towarzystwa „Ridna Chata” licząca 21 członków. Mężem zaufania został Andrzej Kusznirczuk. Jednocześnie wieś była infiltrowana przez KPZU. Jaczejkę tej partii utworzyli w Górkach Jan i Bazyl Karzanowie. Nacjonaści ukraińscy uaktywnili się podczas okupacji hitlerowskiej. W lutym 1940 r. utworzyli oni w Górkach – za zgodą niemieckich władz okupacyjnych – ukraińską szkołę powszechną, która funkcjonowała do wiosny 1944 r. Z kolei po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej ożywili się znacznie komuniści ukraińscy. Działacze KPZU przeistoczyli się w członków PPR. W drugiej połowie 1943 r. Górki stały się siedzibą Komitetu Gminnego PPR (gmina Wołoskowola), którego sekretarzem był mieszkaniec wsi M. Nazaruk. KG PR szybko utworzył garnizon wiejski Gwardii Ludowej Górki – Sosnowica. Z Górek pochodził Jan Burdał, dowódca grupy partyzanckiej z oddziału AL. im. Adama Mickiewicza – w końcu kwietnia 1943 r. wraz z 29 partyzantami popełnili oni w ziemnym bunkrze zbiorowe samobójstwo, nie chcąc poddać się Niemcom.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej w lipcu 1944 r. Ukraińcy z Górek, tak komuniści jak i nacjonaści, podjęli współpracę z NKWD i organami polskiej „władzy ludowej”. Otrzymawszy broń

od ACz utworzyli paramilitarne organizacje „samoobrony” przed Polakami. Ten załęczek przyszłego ORMÓ liczył w Górkach 70 - 80 osób uzbrojonych w pepesze i kbk, pełniących warty nocne. „Samoobrona” z Górek uczestniczyła w 1945 r. w polowaniach na AK-owców. Jej komendantem był Mikołaj Jakubiuk, Ukrainiec, aktywista PPR. Jednocześnie Ukraińcy z Górek masowo zaciągali się w szeregi UB i MO. Na pełną współpracę i kwatery we wsi mogły liczyć oddziały KBW. W styczniu 1946 r. oddział WiN „Jastrzębia” zdobył Górki zabierając „samoobronie” broń. „Jastrząb” kazał Ukraińcom zgromadzić się na środku wsi i wygłosił im pogadankę o lojalności w stosunku do państwa polskiego. Ukraińscy komuniści musieli też odśpiewać hymn „Jeszcze Polska nie zginęła”.

W latach 1946-47 niemal wszyscy Ukraińcy z Górek wyjechali do ZSRR. Ich gospodarstwa objęli polscy repatrianci z Buga. We wsi w 1950 r. utworzono jedną z pierwszych w woj. lubelskim Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych o nazwie „Zgoda” (jednym ze współzałożycieli był w/w Mikołaj Jakubiuk, który nie wyjechał ze swymi rodakami). Do spółdzielni w kolejnych latach wstępowała miejscowi rolnicy wnosząc do wspólnego zagospodarowania swoje ziemie. We wsi pozostało tylko pięciu rolników, którzy pomimo nacisku władz komunistycznych do niej nie wstąpili. W R.S.P „Zgoda” rozwijało się nie tylko rolnictwo ale i prowadziła działalność przemysłowa. Posiadała duże zasoby gliny i wypalała rocznie ok. 1,5 mln cegły czerwonej. Dzięki rozwojowi dawała zatrudnienie miejscowej ludności jak również z innych środowisk i różnych zawodów. Bywało, że zatrudniała ok. 200 osób. Dzięki tej spółdzielni Górki zmieniły swój wygląd. Wybudowano 3 bloki 4 rodzinne oraz barak , tym samym zapewniając mieszkania dla swoich członków. W miejscu kurnych chat wybudowano z miejscowej cegły nowe domy. Pozostało we wsi 8 starych chat. Na spalonej przez grupę SB „Wołodi” w maju 1947 r. części wsi w latach 1980-85 młode małżeństwa pobudowały domy . Powstało przy lesie nowe osiedle domków jednorodzinnych. W budynkach inwentarskich jak i na gruntach rolnych po byłej RSP prowadzi działalność dzierżawca Jacęty Arasimowicz.

W okresie PRL wieś Górki była bastionem PZPR w gminie (gromadzie) Wołoskowola. We wsi funkcjonowała też silna placówka ORMÓ – po wyjeździe Ukraińców organizację tę tworzyli w Górkach Jan Muzyka, Bronisław Łukaszczuk, Skoczylas, Szymczuk. W miejsce kurnych chat wybudowano bloki mieszkalne. Wieś otrzymała drogowe połączenie z Sosnowicą, wodociąg i doprowadzono do niej sieć telefoniczną, jest tu świetlica wiejska.

II.3. Określenie przestrzennej struktury miejscowości

Układ urbanistyczny Górek jest pochodną historycznej zabudowy i zmian jakie w miejscowości zaszły w ostatnich 100 latach. Płaski teren miejscowości przecięty jest drogą łączącą Sosnowicę z Urszulinem. Od tej drogi odchodzą w kierunku zachodnim 2 drogi gminne spięte łącznikiem na zachodniej linii zabudowy. We wschodniej części miejscowości mieszczą się tereny po byłej Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „Zgoda” całkowicie ją dominując. W południowej części miejscowości po prawej stronie jadąc w kierunku Urszulina zlokalizowanych jest kilka bloków mieszkalnych.

Rys. 3. Plan sytuacyjny. Górki

Źródło: Urząd Gminy Sosnowica

1. Teren dawnej RSP „Zgoda”
2. Zabytkowy spichlerz
3. Budynek wiejskiej świetlicy
4. Bloki mieszkalne
5. Teren po zawalonym wiatraku

Miejscowość składa się więc z dwóch głównych obszarów – obszaru z historyczną zabudową w zachodniej części miejscowości i terenów popegeerowskich w części wschodniej i południowej.

Dla części historycznej najważniejsze pozostaje zabudowa łącząca elementy o walorach kulturowych (stare domostwa, spichlerz) ze współczesną zabudową i infrastrukturą społeczną (świetlica wiejska, boisko).

W części spółdzielczej dominują zabudowania gospodarcze po byłej RSP „Zgoda” i związane ze spółdzielnią budynki mieszkalne wielorodzinne.

Miejscowości brak wyraźnej **cechy charakterystycznej**. Dominuje w niej zabudowa mieszkalna – (tradycyjna zabudowa wiejska) łącząca w sobie zdecydowanie poleski charakter (domy wznoszone w konstrukcji wieńcowej, szalowane, kryte dachami dwuspadowymi, usytuowane z reguły szczytowo do drogi) z typowo współczesną zabudową wznoszoną od lat 50-60 XX w. do chwili obecnej. Najstarsze budynki zostały wzniesione w II połowie XIX w. (spichlerz).

Miejscowość jest zurbanizowana w niewielkim stopniu, co w połączeniu z zabudową gospodarczą i wielorodzinną wprowadza przestrzenny dysonans. Zabudowa jest raczej równomierna, skoncentrowana na niewielkim obszarze, przy dość gęstej, choć słabej jakości sieci dróg. Znaczna część dróg gminnych oraz dojazdowych do dalszych siedlisk i pól to drogi gruntowe, wymagające utwardzenia.

Dominantę przestrzenną stanowią budynki dawnej Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej Zgoda, widoczne przy wjeździe do miejscowości zarówno od strony Sosnowicy jak i Urszulina.

Miejscowość posiada kilka otwartych przestrzeni. Główne z nich to teren położony przy skrzyżowaniu dróg, teren w zachodniej części miejscowości. Ulice nie są wąsko zabudowane, co dodatkowo wzmacnia wrażenie przestrzeni.

Na charakter miejscowości wpływa głównie wiejska zabudowa, obiekty dawnej RSP „Zgoda” oraz położenie w bliskości dużych obszarów leśnych otaczających miejscowość.

II.4. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych

Obszarem posiadającym szczególne znaczenie dla zaspokajania potrzeb mieszkańców i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno - przestrzenne w miejscowości Górki jest **centrum miejscowości z wiejską zabudową położone w części zachodniej Górek**. Na niewielkim obszarze, skomunikowanym za pomocą dwóch równoległych do siebie dróg gminnych, znajdują się: drewniany spichlerz z II połowy XIX w., teren po wiatraku – koźlaku z początku XX w., stare drewniane chałupy z XIX i XX w., a także najważniejszy obiekt publiczny - wiejska świetlica.

Szczególnie istotnym dla jakości życia w miejscowości jest **budynek świetlicy – jedyny obiekt infrastruktury społecznej**. Położony w centrum opisywanego obszaru został wybudowany w II połowie XX w. Świetlica zajmuje jedynie część parterowego budynku. Niewielki zlokalizowany przy świetlicy teren ogrodzony jest betonowym płotem. Obiekt jest w znacznej części zaniedbany, każdy z jego elementów ma inny kolor elewacji, inne ogrodzenie.

III. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI.

III.1. Zasoby przyrodnicze

Na południowy wschód od miejscowości Górki, w odległości niespełna 2 km, leży Poleski Park Narodowy. Jego obszar (9647,73 ha, z czego na terenie gminy Sosnowica – 2392,4 ha, czyli 24,7 % powierzchni całego parku) obejmuje unikalny w skali kraju krajobraz Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Park chroni przede wszystkim ekosystemy torfowiskowe. Najcenniejszym elementem przyrody Parku są tereny podmokłe, torfowiska (niskie, przejściowe i wysokie), bagna i wody. Większość terenów stanowią silnie przekształcone antropogenicznie łąki potorfowe. Poleski Park Narodowy otoczony jest otuliną o powierzchni 14.042ha.

Poleski Park Krajobrazowy został utworzony w 1983 roku na podstawie uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Chełmie i ma obecnie powierzchni 5.387ha. Na terenie gminy Sosnowica występuje w postaci dwóch enklaw znajdujących się na obszarach przyległych do północno-zachodniej części Poleskiego Parku Narodowego. Zajmują one łącznie 1.083ha, tj. 21,2% powierzchni całego Poleskiego Parku Krajobrazowego. Większa pod względem powierzchni jest enklawa w okolicach wsi Lejno. Obejmuje swym zasięgiem łąki i cenny obszar bagienno-torfowiskowy, który w przyszłości objęty będzie ochroną w postaci rezerwatu „Lejno-Kohiża” o powierzchni 104,84 ha. Mniejsza enklawa znajduje się w okolicach wsi Zbójno, niedaleko miejscowości Górki, na terenach rozległych łąk i torfowisk.

Funkcje otuliny Poleskiego Parku Krajobrazowego na terenie gminy pełni Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu. Zajmuje prawie całą powierzchnię gminy Sosnowica (8.390 ha), z wyjątkiem niewielkiego skrawka na północy i północnym-wschodzie, w okolicach wsi Kropiwiki, Turno i Czołoma Nowa. Obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach. Jest to teren wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

III.2. Dziedzictwo kulturowe

Najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego pochodzą z XIX i XX w.

Warte uwagi elementy dziedzictwa kulturowego zlokalizowane w miejscowości Górki to:

- Spichlerz drewniany, charakterystyczny dla rejonu Polesia Zachodniego, prawdopodobnie z końca XIX w.;
- Stare drewniane chałupy węglowe, najczęściej z przyczółkiem, z XIX-XX w.;
- Głazy narzutowe – z czerwonego granitu skandynawskiego;
- Pole bitwy w 1863r. przy drodze do Sosnowicy, na północ od wsi.

Jeszcze niedawno w zachodniej części miejscowości stał wpisany do rejestru zabytków wiatrak-koźlak drewniany z lat 20. XX wieku, lecz nie zachował się on do chwili obecnej.

Dodatkową atrakcją jest niematerialne dziedzictwo kulturowe związane z kulturą i tradycjami Polesia – kisiel z kaszy gryczanej, prażucha, wianki z czosnku i cebuli, miód pszczeli, konfitury i nalewki, lokalne obrzędy i zwyczaje.

W sierpniu 1863 r., gdy Karol Krysiński twórca obozu powstańczego we wsi Lipniak, zatrzymał się na kilka dni w Lejnie i okolicach Sosnowicy Rosjanie wysłali przeciwko niemu z Radzyna Podlaskiego cztery rotę piechoty z kostromskiego pułku piechoty, z sotnią kozaków i dwoma działami, pod dowództwem kapitana Zabłockiego. Kolumna ta 19 sierpnia przybyła do Lejna i skierowała się w stronę Sosnowicy. W okolicach Górek doszło do starcia z partią Krysińskiego, który wobec przewagi nieprzyjaciela wycofał się w kierunku Pieszowoli i Lipniaka. Zabitych 14 powstańców zawieziono do kostnicy, następnie pochowano na cmentarzu łańskim, sosnowickim.

III.3. Obiekty i tereny

Najważniejsze dla miejscowości tereny i obiekty to:

- Centrum miejscowości z wiejską zabudową położone w części zachodniej Górek;
- Teren po byłej RSP „Zgoda” wraz wielorodzinną zabudową mieszkalną;
- Głazy narzutowe z czerwonego, skandynawskiego granitu;
- Teren bitwy z 1863r.

Centrum miejscowości z wiejską zabudową położone w części zachodniej Górek. Teren i obiekty opisane w pkt. II.4.

Teren RSP Zgoda ulokowany we wschodniej części miejscowości, na jej skraju, przy drodze Sosnowica – Urszulin. Teren zabudowany jest licznymi utrzymanymi w dobrym stanie budynkami gospodarczymi, ogrodzony z bramą wjazdową od strony szosy. Teren byłej RSP „Zgoda” ze wszystkich stron nie jest ograniczony zabudową (otaczają go pola). Po przeciwnej stronie drogi Sosnowica – Urszulin, jadąc w kierunku Urszulina, po prawej stronie zlokalizowane są, utrzymane w zadowalającym stanie, 3 bloki mieszkalne również związane z działalnością spółdzielni.

W południowo - zachodniej części miejscowości po skrócie za posesją na której znajdował się wiatrak-koźlak można dojechać do niewielkich wzgórz. W tych okolicach znajdują się **głazy narzutowe - z czerwonego granitu skandynawskiego** (okruchy skalne przyniesione z dalekiej północy przez lodowiec przed ok. 244-273 tysiącami lat).

Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest **teren bitwy powstańczej z 1963r.** W rejonie Górek doszło do kolejnego po Sosnowicy starcia z wojskami rosyjskimi. Zginęło wówczas 14 powstańców, którzy zostali pochowani na cmentarzu w Sosnowicy. Teren bitwy znajduje się po prawej stronie szosy jadąc w kierunku Sosnowicy.

III.4. Infrastruktura społeczna

III.4.1. Edukacja

W Górkach nie funkcjonują placówki oświatowe. Dzieci i młodzież szkolna pobiera naukę w Zespole Szkół Publicznych w Sosnowicy, który tworzą:

- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Sosnowicy;
- Gimnazjum w Sosnowicy;
- Szkoła Filialna w Zienkach (klasy 0 - III).

III.4.2. Sport

Obecnie Górki nie mają rozwiniętej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Dzieci i młodzież szkolna może korzystać z zaplecza sportowego funkcjonującego w ramach Zespołu Szkół Publicznych w Sosnowicy.

W centrum miejscowości znajduje się jedynie w niewielkim stopniu urządzone boisko.

III.4.3. Ochrona zdrowia

Na terenie Górek brak jest placówki ochrony zdrowia. Podstawowa opieka zdrowotna świadczona przez **Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Parczewie** w ramach którego funkcjonuje:

- Gabinet Lekarza Rodzinnego;
- Gabinet Pielęgniarki Szkolnej;
- Punkt Szczepień;
- Gabinet Zabiegowy.

III.4.4. Kultura

W ostatnich latach życie kulturalne mieszkańców miejscowości odbywa się w ramach zlokalizowanej w miejscowości wiejskiej świetlicy. Dodatkowo działalność kulturalna jest wspomagana przez Gminny Ośrodek Kultury w Sosnowicy, a także Gminną Bibliotekę Publiczną w Sosnowicy.

III.5. Infrastruktura techniczna

III.5.1. Dostarczanie ciepła

Dostarczanie ciepła odbywa się w większości gospodarstw rolnych w oparciu o indywidualne źródła ciepła.

III.5.2. Dostarczanie wody

Gmina Sosnowica jest zwodociągowana w około 88%. Z sieci wodociągowej w miejscowości Górki korzysta 228 mieszkańców.

W gminie Sosnowica jest 5 ujęć wody. Długość sieci wodociągowej – 2350 m, 54 szt. przyłączy wodociągowych o długości 1485 m.

III.5.3. Odprowadzanie ścieków

Gmina Sosnowica jest skanalizowana w 43,6%, posiada 3 oczyszczalnie ścieków. Z kanalizacji korzysta 1290 osób. W planach jest budowa sieci kanalizacyjnej nad Jeziorem Zagłębcze i budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w mniejszych miejscowościach.

III.5.4. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami opiera się na systemie pojemnikowym. Dodatkowo Górki jak wszystkie miejscowości gminy objęte są zorganizowanymi przez gminę zbiórkami odpadów segregowanych.

III.5.5. Gazyfikacja

Mieszkańcy Górek nie mają dostępu do gazu ziemnego.

III.5.6. Elektroenergetyka

Miejscowość jest w całości zelektryfikowana. Podstawą zaopatrzenia miejscowości jest system napowietrznych sieci średniego napięcia 15 kV. Na terenach zurbanizowanych wyznaczony został pas techniczny z zakazem zabudowy, nasadzeń, składowania materiałów.

III.5.7. Telekomunikacja

Zapewnienie łączności odbywa się poprzez systemy kablowe i systemy telefonii komórkowej.

III.5.8. Sieć dróg i transport

Najważniejsze drogi przebiegające przez teren miejscowości Górki to:

- Droga powiatowa: nr 121 Sosnowica – Górki – Zienki (Urszulin, Hańsk);
- Droga gminna: nr 006 Górki – Janówka – Zbójno – Pieszowola.

III.6. Gospodarka i rolnictwo

Rolnictwo stanowi nieznaczny procent utrzymania miejscowej ludności. W sektorze rolniczym działa również dzierzawiona obecnie przez Jacentego Arasimowicza Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „Zgoda” w Górkach.

Na terenie miejscowości zarejestrowanych jest 9 podmiotów gospodarczych. Główne branże działalności to:

- Transport;
- Usługi – mechanika samochodowa;
- Budownictwo;
- Produkcja i obróbka;
- Ogrodnictwo, leśnictwo;
- Handel.

III.7. Kapitał społeczny i ludzki

Na terenie całej gminy funkcjonują następujące organizacje pozarządowe:

- 4 stowarzyszenia, w tym Lokalna Grupa Działania;
- 3 kluby sportowe, w tym uczniowski;
- 5 Kół Gospodyń Wiejskich;
- 2 Ludowe Zespoły Śpiewacze;
- 5 Ochotniczych Straży Pożarnych;
- 1 Koło Łowieckie.

Z tego na terenie miejscowości Górki funkcjonuje:

Koło Gospodyń Wiejskich w Górkach (przewodnicząca Pani Maria Banczerz) włączone do Wojewódzkiego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w województwie lubelskim od 2006 roku. KGW aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym gminy np. Dni Sosnowicy, dożynki oraz inne imprezy okolicznościowe przygotowując wypieki oraz wieńce.

Spoleczne Towarzystwo Kościuszkowskie. Z okazji 200 rocznicy Insurekcji Kościuszkowskiej wpadającej w 1994 roku powołano gminny Społeczny Komitet Obchodów tej rocznicy, który

przekształcił się w Towarzystwo. Z jego inicjatywy w 1995 roku zorganizowano po raz pierwszy „Dni Sosnowicy”, które na stałe weszły w repertuar imprez kulturalnych w gminie. Od 2004 roku corocznie organizuje Plener Malarski, który w 2007 roku został przeprowadzony w formie warsztatów pod patronatem Urzędu Gminy w Sosnowicy

Lokalna Grupa Działania „Polesie”. Stowarzyszenie pod nazwą Lokalna Grupa Działania „Polesie” powołano do życia dnia 3 kwietnia 2008 r. Organizacja składa się z 82 członków, reprezentujących 9 Gmin: Cyców, Ludwin, Łęczna - obszar wiejski, Puchaczów, Sosnowica, Spiczyn, Urszulin, Uścimów, Wierzbica, a wywodzących się z 5 powiatów; chełmskiego, lubartowskiego, łęczyńskiego, parczewskiego i włodawskiego. W skład LGD wchodzi podmioty publiczne, gospodarcze, organizacje społeczne i osoby fizyczne. Kluczowym dokumentem dla istnienia organizacji jest Lokalna Strategia Rozwoju (LSR), w której zawarto cele Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach realizacji Osi 4 – LEADER.

III.8. Możliwości finansowe gminy – inwestycje w miejscowości w ostatnich 5 latach

Możliwości finansowe gminy wyznaczają środki corocznie rozdysponowywane w ramach gminnego budżetu.

Najważniejszą inwestycją zrealizowaną w ostatnich latach jest budowa sieci wodociągowej z miejscowości Pasieka do Górek.

Tabela 3. Inwestycje zrealizowane w latach 2004 -2009 na terenie Górek

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji	Wartość (PLN)
1	Budowa sieci wodociągowej z Pasieki do miejscowości Górki	2005	250.100,00

Źródło: Urząd Gminy Sosnowica

IV. ANALIZA SWOT

IV. 1. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest wynikiem przeprowadzonej diagnozy i stanowi punkt przenoszący opis miejscowości na konkretne działania.

ANALIZA SWOT DLA MIEJSCOWOŚCI GÓRKI

MOCNE STRONY

- Atrakcyjne i malownicze położenie - wieś położona w niedalekiej odległości od Sosnowicy i w okolicach Poleskiego Parku Narodowego;
- Obiekty publiczne – świetlica wiejska, boisko;
- Ponadprzeciętne walory krajobrazowe i przyrodnicze – Poleski Park Narodowy, malownicze położenie wśród lasów, głazy narzutowe z granitu skandynawskiego przyniesione przez lodowiec;
- Aktywność mieszkańców – uczestnictwo mieszkańców w organizacjach pozarządowych - zespoły śpiewacze, KGW w Górkach;
- Walory kulturowe – typowo poleska zabudowa (drewniane domy, spichlerz, pozostałości wiatraka), pole bitwy z okresu Powstania Styczniowego;
- Potencjał turystyczny – krajobraz i obiekty turystyczne.

SŁABE STRONY

- Brak w bliskiej okolicy istotnych pracodawców dających zatrudnienie większej liczbie osób;
- Problemy społeczne - wysoki poziom alkoholizmu, ubóstwa, bezrobocia - tzw. ”tereny popegeerowskie”;
- Problem sezonowości ruchu turystycznego w gminie Sosnowica;
- Brak infrastruktury obiektów infrastruktury szkolnej i ochrony zdrowia;
- Niezadawalający stan infrastruktury technicznej i społecznej – drogi, wodociąg, obiekt wiejskiej świetlicy, boisko.

SZANSE	ZAGROŻENIA
➤ Nowe programy pomocowe UE na lata 2007-2013 – fundusze przeznaczone na inwestycje na obszarach wiejskich; ➤ Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy Sosnowica, w tym i miejscowości Górki; ➤ Bliskość atrakcyjnych turystycznie miejscowości, i terenów – Sosnowica, Poleski Park Narodowy, jeziora Zagłębcze, Piaseczno, Rogózno; ➤ Popyt w Polsce i Europie na usługi turystyczne, oparte o zasoby przyrodnicze oraz walory kulturowe.	➤ Migracje ludności z miejscowości o niskim poziomie infrastruktury do miejscowości o rozwiniętej infrastrukturze, w tym odpływ młodzieży za pracą za granicę; ➤ Konieczność dostosowania do wymagań ochrony środowiska lokalnej infrastruktury skutkujące wysokimi kosztami budowy infrastruktury niemożliwymi do poniesienia samodzielnie przez gminę; ➤ Wykup atrakcyjnych turystycznie terenów na działki rekreacyjne połączone z sezonowością w turystyce; ➤ Brak stabilności w polityce wspierania rozwoju obszarów wiejskich i gospodarki rolnej.

IV.2. Mocne strony - wnioski

Najmocniejsze strony miejscowości związane są z zasobami kulturowymi, przyrodniczymi możliwymi do wykorzystania w celach turystycznych. Na terenie miejscowości obecna jest typowo poleska zabudowa, w tym obiekty pochodzące z XIX w. W miejscowości znajduje się także teren bitwy z okresu Powstania Styczniowego. Zasoby kulturowe wzmacnia aktywność mieszkańców chętnie uczestniczących w organizacjach pozarządowych - Kole Gospodyń Wiejskich, Zespole Śpiewaczym „Hetmanki”. W centrum miejscowości znajduje się również obiekt publiczny służący integracji mieszkańców – wiejska świetlica.

IV.3. Słabe strony - wnioski

Słabe strony determinuje status miejscowości jako obszaru „popegeerowskiego”. Przekłada się to na zwiększenie znaczenia problemów społecznych, które w konsekwencji prowadzić mogą do

zniechęcenia i całkowitego zatrzymania aktywności mieszkańców. Dodatkowo w najbliższej okolicy nie działają pracodawcy dający zatrudnienie większej liczbie osób, a mogąca zastąpić inne sektory gospodarki turystyka ma charakter wybitnie sezonowy. Na problemy społeczne nakłada się również zły stan infrastruktury drogowej oraz społecznej (szkolnej i ochrony zdrowia). W miejscowości brak jest szkoły, a wiejska świetlica i boisko są w niezadowalającym stanie. Słabe strony w istotny sposób przyczyniają się do niskiej jakości życia w miejscowości.

IV.4. Szanse- wnioski

Większość szans miejscowości związana jest ze strumieniem środków zewnętrznych jakie są możliwe do zabsorbowania na terenie Górek. Nakłady te powinny zostać przeznaczone głównie na poprawę infrastruktury i stan kapitału społecznego. Niewątpliwą szansą są także tendencje na rynku turystycznym oraz położenie w niewielkiej odległości bardzo atrakcyjnych turystycznie miejscowości, i terenów – Sosnowica, Poleski Park Narodowy, jeziora Zagłębcze, Piaseczno, Rogóźno.

IV.5. Zagrożenia - wnioski

Zagrożenia jakie występują w miejscowości wynikają w pewnej części ze słabych stron (migracje jako reakcja na niską jakość infrastruktury w jednym miejscu i wysoką jakość w innym), w pewnej zaś od możliwych do pojawienia się problemów otoczenia – rynek pracy i sytuacja gospodarcza. Dodatkowo ważnym elementem zmieniającym charakter miejscowości jest wykup gruntów na terenach atrakcyjnych turystycznie i korzystanie z nich tylko w czasie sezonu turystycznego.

V. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ W OKRESIE CO NAJMNIEJ 7 LAT OD DNIA PRZYJĘCIA PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

1. Remont wiejskiej świetlicy w miejscowości Górki wraz z zagospodarowaniem terenów publicznych. Zmodernizowany budynek użytkowany będzie nadal zgodnie z dotychczas przypisanymi funkcjami służąc integracji mieszkańców, wspieraniu aktywności. Celem realizacji operacji jest poprawa jakości życia, podniesienie estetyki centrum miejscowości, integracja społeczna, wzmocnienie potencjału kulturowego i kapitału społecznego. Operacja zostanie wykonana w latach 2012-2013 za kwotę 250.000 zł.

2. Budowa chodnika przy drodze wiejskiej Operacja zakłada budowę chodnika w centrum miejscowości. Celem operacji jest poprawa jakości życia, podniesienie estetyki centrum miejscowości, integracji społeczna. Realizacja operacji to lata 2010 – 2020, a szacowany koszt 120.000 złotych.

3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina Sosnowica dla miejscowości Górki przewidziała budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Lokalizacja oczyszczalni planowana jest na 30 posesjach. Operacja ma przede wszystkim prowadzić do zachowania w możliwie niezmiennym stanie zasobów przyrodniczych w okolicach Poleskiego Parku Narodowego. Celem operacji jest poprawa warunków życia mieszkańców miejscowości Górki, co wpłynie na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Realizacja operacji przyczyni się do likwidacji dzikich wylewisk ścieków oraz szamb (zbiorników bezodpływowych) umożliwiając wyższy standard życia mieszkańców. Koszt operacji to 250.000 złotych. Nakłady będą ponoszone w latach 2009 - 2015.

4. Budowa drogi gminnej w miejscowości Górki na działce nr 85. Celem operacji jest poprawa jakości życia, zapewnienie lepszej komunikacji miejscowości. Suma planowanych nakładów w latach 2011 – 2020 a szacunkowy koszt to 400.000 złotych.

Plan Odnowy Miejscowości GÓRKI

Tabela 4. Zestawienie przedsięwzięć służących odnowie miejscowości

LP	Nazwa operacji	Cel	Uwagi	Przeznaczenie	Harmonogram realizacji	Wartość operacji	Źródło finansowania
1.	Remont wiejskiej świetlicy w miejscowości Górki wraz z zagospodarowaniem terenów publicznych	Poprawa jakości życia. Podniesienie estetyki centrum miejscowości. Integracja społeczna. Wzmocnienie potencjału kulturowego i kapitału społecznego	Remont wiejskiej świetlicy w miejscowości Górki i budowa placu zabaw	Gminne centrum kulturalne, miejsce imprez, realizacja projektów dla mieszkańców	2012 - 2013	250.000	PROW, środki własne, inne fundusze
2.	Budowa chodnika przy drodze wiejskiej	Poprawa jakości życia. Podniesienie estetyki centrum miejscowości. Integracji społeczna	Długość 750 mb	Teren publiczny	2010 - 2020	120.000	PROW, środki własne, inne fundusze
3.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Poprawa warunków życia mieszkańców miejscowości Górki, co wpłynie na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Realizacja operacji przyczyni się do likwidacji dzikich wylewisk ścieków oraz szamb (zbiorników bezodpływowych) umożliwiając wyższy standard życia mieszkańców	Planowana liczba oczyszczalni 30.szt.	Infrastruktura ochrony środowiska	2010 - 2020	250.000	PROW, środki własne, inne fundusze
4.	Budowa drogi gminnej na działce nr 85	Poprawa jakości życia. Zapewnienie lepszej komunikacji miejscowości	Długość 750 mb	Infrastruktura transportowa	2011 - 2020	400.000	Środki własne, inne fundusze

VI. ZESTAWIENIE TABEL I RYSUNKÓW

Rysunki

Rys. 1. Gmina Sosnowica na tle powiatu parczewskiego

Rys. 2. Lokalizacja miejscowości Górki w Gminie Sosnowica

Rys. 3. Plan sytuacyjny. Górki

Tabele

Tabela 1. Liczba mieszkańców miejscowości Górki

Tabela 2. Zagrożenia społeczne występujące na terenie miejscowości Górki na tle gminy Sosnowica
stan na 31 grudnia 2009r.

Tabela 3. Inwestycje zrealizowane w latach 2004 - 2009 na terenie Górek

Tabela 4. Zestawienie przedsięwzięć służących odnowie miejscowości